

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2355/2021
09.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Сретен Ђорђевић адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Војкан Симић адвокат из ..., ради дуга, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5788/20 од 09.02.2021. године, у седници већа одржаној дана 09.12.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 5788/20 од 09.02.2021. године у делу другог става изреке, тако што **СЕ ОДБИЈА** тужбени захтев у делу којим је тужилац тражио да се обавезе тужени да, на износ главног дуга од 45.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате, плати затезну камату по стопи коју утврђује Европска централна банка од 01.01.2010. године до 24.12.2012. године и по стопи прописаној Законом о затезној камати од 25.12.2012. године до 15.02.2019. године у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате.

У преосталом делу ревизија туженог, изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5788/20 од 09.02.2021. године, **ОДБИЈА СЕ** као неоснована.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Ваљеву П 8/19 од 30.07.2020. године, ставом првим изреке, обавезан је тужени да на име дуга исплати тужиоцу износ од 45.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате са каматом на наведени износ, обрачунатом на исти начин као и главни дуг, по стопи коју утврђује Европска централна банка почев од 01.01.2010. године до 25.12.2012. године и законском затезном каматом почев од 26.12.2012. године до исплате, у року од 15 дана од дана пријема пресуде под претњом извршења. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да на име трошкова спора плати тужиоцу износ од 451.905,00 динара у року од 15 дана од дана пријема пресуде под претњом извршења.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5788/20 од 09.02.2021. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалба и допуна жалбе туженог и потврђена пресуда Вишег суда у Ваљеу П 8/19 од 30.07.2020. године у делу става првог изреке којим је одлучено о висини главног дуга у износу од 45.000 евра у динарској противвредности по средњем куру Народне банке Србије на дан исплате. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Ваљеу П 8/19 од 30.07.2020. године и обавезан тужени да тужиоцу износ главног дуга од 45.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу на дан исплате, исплати са каматом обрачунатом по стопи коју утврђује Европска централна банка почев од 01.01.2010. године до 24.12.2012. године а од 25.12.2012. године до исплате са законском затезном каматом по стопи прописаној Законом о затезној камати, а захтев тужиоца за исплату камате на досуђени износ дуга по стопи коју утврђује Европска централна банка за дан 25.12.2012. године одбијен као неоснован. Ставом трећим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена пресуда Вишег суда у Ваљеу П 8/19 од 30.07.2020. године у ставу другом изреке. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију из разлога предвиђених чланом 407. став 1. тачке 3, 4. и 5. ЗПП.

Одлучујући о изјављеној ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија туженог делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Тужени у ревизији истиче да му је повређено право на правично суђење зајемчено чланом 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и чланом 32. став 1. Устава Републике Србије, због постојања сумње у непристрасност судије. Право на непристрасно суђење, као део права на правично суђење, подразумева одсуство предрасуда или наклоности поступајућег судије према некој од странака у спору. Законом о парничном поступку прописани су механизми за заштиту тог права - искључење и изузеће судије. Одредбом члана 67. став 1. тачке 1-7 ЗПП предвиђени су разлози за искључење судије који објективно могу изазвати сумњу у непристрасност судије, независно од његовог понашања. Субјективна непристрасност судије се претпоставља све док се не докаже да његово понашање или лично убеђење (разлози за изузеће) указују на пристрасност у конкретном предмету. Дакле, за субјективну непристрасност судије потребан је доказ о супротном, о конкретној пристрасности. Законом о парничном поступку прописан је поступак за искључење, односно изузеће судије, тако што је предвиђена дужност странке да одмах по сазнању за постојање разлога за искључење (изузеће) поднесе захтев за искључење (изузеће) и одређен крајњи процесни моменат за подношење таквог захтева - завршетак расправљања пред првостепеним судом, односно доношење одлуке ако расправљања није било.

Према наводима ревизије, сумња у непристрасност судије првостепеног суда постоји због његовог блиског - традиционалног односа ... са адвокатом Б.И. Ревидент ову сумњу образлаже тиме што је само дан након рочишта на којем је наведени адвокат, по заменичком пуномоћју заступао тужиоца, донето решење о привременој

мери којом је туженом забрањено располагање његовом непокретном имовином и тако прејудицирана одлука у овом спору. По налажењу Врховног касационог суда, ове околности не доказују пристрасност поступајућег судије, тим пре што је правилност решења о привременој мери ценио другостепени суд, одлучујући о посебној жалби туженог која је у суштини била заснована на истим тврдњама које се користе као разлози за сумњу у непристрасност судије. Понашање судије првостепеног суда током поступка није указивало на постојање личних предрасуда према предмету спора, односно наклоност у односу на тужиоца, при чему је тужени захтев за изузеће поднео након закључења главне расправе, у допуни жалбе изјављене против првостепене пресуде.

Из наведених разлога, по оцени Врховног касационог суда, нису основани наводи ревизије о битној повреди одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 2. став 1. и чланова 66-68 ЗПП, које је другостепени суд учинио пропустом да, пре одлучивања о жалби, на основу члана 382. став 2. тог закона прибави изјашњење од нижестепеног суда о битним повредама одредаба парничног поступка истакнутим у жалби и допуни жалбе туженог (да је судио судија који је морао бити изузет).

Према утврђеном чињеничном стању, странке се познају дуги низ година. У том односу међусобно су се помагали, па и позајмљивали новац, а тужени је купио и објекат у комплексу Предузећа „ВВ“, чији је тужилац био већински власник. Почетком марта 2009. године тужилац је, у просторијама наведеног предузећа, предао туженом новац у износу од 45.000 евра који је тужени требало да му врати до краја те године. Део позајмљене суме у износу од 20.000 евра тужилац је претходно позајмио од трећег лица ГГ. О датој позајмици странке нису закључиле писани уговор, нити су сачиниле признаницу. Тужилац је 04.04.2009. године био лишен слободе и налазио се у притвору до 07.03.2016. године, а затим до 12.10.2018. године и у кућном притвору, са забраном комуникације и посета. Приликом сусрета у ресторану „...“ странке су постигле договор да тужени врати зајам до 15.02.2019. године. Тужени новац није вратио.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је између странака закључен усмени уговор о зајму новца, предвиђен чланом 557. Закона о облигационим односима. Овај закључак тужени оспорава ревизијом. Тужени сматра да нижестепени судови нису применили стандард разумног понашања просечно интелигентног човека у сличним околностима, по којем разуман човек просечне интелигенције, без обзира на блискост са неком другом особом, не би тој особи позајмио новац у износу од 45.000 евра без сачињеног писменог уговора или признанице, и при том чекао дуже од девет година да поднесе тужбу за враћање дуга.

По оцени ревизијског суда, ови наводи туженог не доводе у сумњу закључак суда о постојању уговора о зајму. Одредбом члана 67. став 1. Закона о облигационим односима прописано је да закључење уговора не подлеже никаквој форми, осим ако је законом друкчије одређено. Одредбама чланова 557-566 тог закона, којима је уређен уговор о зајму, није прописана писана форма за закључење тог уговора. То значи да је уговор о зајму консензуалан уговор који се може закључити и у усменој форми, постизањем сагласности уговорних страна о битним елементима њиховог уговорног односа. Зато писмена форма уговора или признаница нису услов постојања и пуноважности уговора о зајму. Иако се могу прихватити наводи ревидента да би сваки опрезни зајмодавац сачинио писани уговор о зајму или признаницу, њихов изостанак

не значи да такав уговор не постоји. Непостојање исправа о зајму отежава доказивање његовог постојања и садржине, јер се те чињенице морају доказивати коришћењем других доказних средстава. Иначе, што није непознато ни пуномоћнику ревидента, није неуобичајено да се новац даје на зајам и без писаног доказа о датом чак и када је предмет позајмице, као у овом случају, већи новчани износ.

Ни чињеница да је од дана закључења уговора о зајму и тада уговореног рока за његово враћање па до подношења тужбе протекао дужи временски период, сама по себи не указује на непостојање уговорног односа између странака. Тужилац је, подношењем тужбе пре истека рока од 10 година од доспелости обавезе туженог, искористио своје право да захтева враћање позајмице у року прописаном чланом 371. Закона о облигационим односима за застарелост његовог потраживања.

Према одредби члана 407. став 2. ЗПП, ревизија се не може изјавити због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, осим у случају из члана 403. став 2. тог закона. Тужени у овом спору управо то чини, тврдећи да су нижестепене пресуде засноване на погрешној оцени исказа сведока који су се изјашњавали о битним чињеницама. То што тужени чињенично питање прерушава у битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП, само је покушај да се недозвољени ревизијски разлог учини допуштеним. Осим тога, означена битна повреда одредаба парничног поступка може бити разлог за ревизију само ако је учињена у поступку пред другостепеним судом, што овде није случај. Другостепени суд је прихватио чињенично стање које је утврдио нижестепени суд, ценећи изведене доказе, а у образложењу побијане пресуде изјаснио се о наводима жалбе туженог којима је оспоравана оцена изведених доказа и утврђено чињенично стање.

Следствено изложеном, нису основани ни наводи ревизије да због погрешне примене материјалног права није у потпуности и правилно утврђено чињенично стање у погледу постојања уговора о зајму и обавезе туженог да позајмицу врати, у складу са чланом 562. став 1. Закона о облигационим односима.

Међутим, по становишту ревизијског суда, погрешно је примењено материјално право у погледу одлуке о обавези туженог на плаћање затезне камате за период од 01.01.2010. године до 15.02.2019. године.

Одредбом члана 277. став 1. Закона о облигационим односима прописано је да дужник који задоцни са испуњењем новчане обавезе дугује, поред главнице, и затезну камату по стопи утврђеној савезним законом. Према члану 562. став 2. тог закона, ако уговарачи нису одредили рок за враћање зајма, нити се он може одредити из околности зајма, зајмопримац је дужан вратити зајам по истеку примереног рока који не може бити краћи од два месеца рачунајући од зајмодавчевог тражења да му се зајам врати.

У конкретном случају, странке су приликом закључења уговора о зајму уговориле и рок за враћање до истека 2009. године али су накнадно, споразумно тај рок продужиле до 15.02.2019. године. Због тога је обавеза туженог доспела са тим датумом, од када је он дужан платити законску затезну камату, тако да тужиочево потраживање затезне камате за претходни период није основано.

Из наведених разлога, на основу члана 414. став 1. и члана 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у првом и другом ставу изреке.

Врховни касациони суд није посебно ценио наводе ревизије да је другостепени суд прекорачио тужбени захтев, тако што је тужиоцу за период од 01.01.2010. године до 24.12.2012. године досудио затезну камату која тужбом није тражена. Ти наводи су постали ирелевантни након одлуке ревизијског суда да преиначи другостепену пресуду у делу за затезну камату и одбије тужбени захтев којим је тужилац тражио да се тужени обавезе на плаћање затезне камате у периоду од 01.01.2010. године до 15.02.2019. године.

Одлука о захтеву туженог за накнаду трошкова поступка по ревизији, садржана у трећем ставу изреке, донета је применом члана 165. став 1. и 2. у вези са чланом 153. став 3. ЗПП, имајући у виду да је тужени успео у ревизији само у сразмерно незнатном делу.

Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић